

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Варіант 261

Інструкція щодо виконання роботи

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 210 хв. Робота складається з трьох частин.

Частина 1 містить 30 завдань (A1 – A30). До кожного завдання дається 4 варіанти відповідей, з яких тільки один правильний.

Частина 2 складається з 8 завдань (B1 – B8). Відповіді до цих завдань ви повинні сформулювати самостійно.

Частина 3 складається з одного завдання (C1), яке передбачає написання власного висловлювання (твору).

Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання і правила його виконання. Намагайтеся відповісти на всі тестові завдання.

До бланків записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді. Відповіді вписуйте чітко, відповідно до інструкцій щодо кожної форми завдань. Якщо Ви записали відповідь неправильно, можете її виправити у відповідному розділі бланка. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних до бланка А і В, та якості виконання творчої роботи.

Зичимо Вам успіху!

ЧАСТИНА 1

Під час виконання завдань цієї частини в бланку відповідей №1 під номером виконаного завдання (A1 – A30) поставте знак «х» у клітинку, номер якої відповідає номеру вибраної вами відповіді.

A1 У якому рядку в усіх словах букв менше, ніж звуків?

- 1) сміється, колія, приклад
- 2) мрія, щедрий, з'їхати
- 3) збіжжя, насіння, гілля
- 4) камінь, щітка, об'єм

A2 У якому рядку в усіх словах відбувається чергування голосних *о, е з і*?

- 1) лимон, день, розгін
- 2) чесний, возити, печатка
- 3) камінь, всюдихід, гусінь
- 4) зелень, березовий, мерзнути

A3 У якому рядку слово *золотий* вжито в переносному значенні?

- 1) золотий ланцюжок
- 2) золота осінь
- 3) золота корона
- 4) золота каблучка

A4 Яке слово є синонімом до фразеологізму *вивести на чисту воду*?

- 1) викрити
- 2) домагатися
- 3) відмовити
- 4) гарний

A5 Яке слово не має закінчення?

- 1) пальне
- 2) ніде
- 3) морозище
- 4) жовте

A6 Яким способом утворено слово *подорожник*?

- 1) префіксальний
- 2) суфіксальний
- 3) безафіксний
- 4) префіксально-суфіксальний

A7 У якому відмінку вжитий виділений іменник у реченні «Місяць висів серед ясного неба сірою малопомітною **прямою**»?

- 1) називний
- 2) родовий
- 3) знахідний
- 4) орудний

A8 У якому рядку правильно утворено форму прикметника вищого ступеня порівняння?

- 1) кращий
- 2) білявенький
- 3) прегарний
- 4) більш гірший

A9 У якому рядку допущено помилку при відмінюванні кількісного числівника?

- 1) восьмисот
- 2) восьмистам
- 3) восьмистами
- 4) на восьмистах

A10 У якому реченні є дієслово майбутнього часу?

- 1) Ні, на хвилях морських не залишиш сліду, на воді не проореш тривкої межі.
- 2) Ходить мати в городі.
- 3) Синиці голос-голосок голками сиплеться сухими.
- 4) Тихий вечір погожий мені серце тривожить.

A11 Укажіть речення зі складеним дієслівним присудком.

- 1) Непомітно для батьків син став дорослим.
- 2) Бути людиною – дертись по вертикальній стіні.
- 3) Закінчено жнива, останній сніп накошено пшениці.
- 4) Придністров'ю, його народу хочу я служити.

A12 Укажіть вид односкладного речення «*Любіть і боріться за щастя безкрає, згоріть без останку за край дорогий*».

- 1) означено-особове
- 2) неозначено-особове
- 3) узагальнено-особове
- 4) безособове

A13 Укажіть вид зв'язку між частинами речення: *Мовчали зажурені поля, німувала насічена рубцями-переметами дорога, тільки діброва, до якої він саме дійшов, пересварювалася з хуртовиною і вітром.*

- 1) сурядний і безсполучниковий
- 2) підрядний і безсполучниковий
- 3) сурядний і підрядний
- 4) сурядний, підрядний і безсполучниковий

A14 У якому рядку в усіх словах пишеться м'який знак?

- 1) нен..чин, Хар..ків, ескадрил..я
- 2) вінниц..кий, джерел..це, сіл..с..кий
- 3) дон..чин, корис..тю, тон..ший
- 4) близ..кість, волин..ський, дитинон..ці

A15 У якому рядку в усіх словах пишеться апостроф?

- 1) зв..язковий, різнограв..я, арф..яр
- 2) повітр..я, невід..ємний, тьм..яний
- 3) зав..язати, пуп..янок, р..яска
- 4) львів..янин, різдв..яний, під..їзд

A16 У якому рядку в усіх словах пишеться префікс **пре-**?

- 1) пр..мудрий, пр..зручно, пр..ставити
- 2) пр..крашати, пр..дорого, пр..світлий
- 3) пр..стол, пр..подобний, пр..глухий
- 4) пр..дивний, пр..жорстокий, пр..землитися

A17 У якому рядку в усіх словах відбувається подвоєння літер?

- 1) напів..ідчинений, бездон..ий, воз..'єднання
- 2) нездolan..ий, в..ібрати, зацікавлен..ий
- 3) незмін..ий, вогнян..ий, напоєн..ий
- 4) без..оряний, незлічен..ий, качи..ий

A18 У якому слові іншомовного походження на місці пропуску треба писати літеру **и**?

- 1) ап...льсин
- 2) р. ф..рат
- 3) с..луєт
- 4) пр..парат

A19 Яке слово пишеться разом?

- 1) стоп/кран
- 2) українсько/російський
- 3) прес/секретар
- 4) вище/зазначений

A20 Який прислівник пишеться через дефіс?

- 1) хоч/не/хоч
- 2) з/на/двору
- 3) на/швидку
- 4) в/ночі

A21 У якому реченні перед однорідними членами речення треба ставити двокрапку, а після них – тире (розділові знаки пропущено)?

- 1) Сором, досада, злість усе разом прийшло в його голову.
- 2) Все зберегла моя уява ті ночі зоряні, ті дні.
- 3) Кожен кущик, горбок, долинка, кожна стежка все це було йому знайоме, промовляло до нього.
- 4) Усе і це повітря, і покручені лози, і зів'яла трава все це мимохідь нагадує їй щасливі хвилини її життя.

A22 У якому реченні обставина, виражена дієприслівником або дієприслівниковим зворотом, **не відокремлюється** комами (розділові знаки пропущено)?

- 1) Співають ідучи шахтарки кароокі.
- 2) Вона стояла закам'яніло мовби не дихаючи нічого не чуючи і не бажаючи знати.
- 3) Духнович присівши почав слухняно жувати.
- 4) На яблуні переливчасто заспівала іволга і війнувши пір'ям перелетіла на друге дерево.

A23 У якому складносурядному реченні між його частинами кому **не** ставлять (розділові знаки пропущено)?

- 1) Осінь сумна (?) та весело жити.
- 2) Чи то праця задавила молодую силу (?) чи то нудьга невсипуща його з ніг звалила.
- 3) За селом знов шелестіли хліба (?) й пахло полином.
- 4) Зима невелика (?) та в неї рот великий.

A24 Який розділовий знак потрібно ставити між частинами поданого безсполучникового складного речення?

Посіси впору (?) збереш зерна гору.

- 1) кома
- 2) крапка з комою
- 3) двокрапка
- 4) тире

A25 У якому реченні **неправильно** поставлено розділові знаки при звертанні?

- 1) Щасливий ти, друже, щасливий дуже.
- 2) Зійди, зійди барвіночку, буду поливати.
- 3) Гей, юнаки, гей, молодість світу, доля планети у ваших руках.
- 4) О пісне українська! Дзвінка, невмируща, ти мука і радість, ти гнів і любов.

A26 У якому реченні **неправильно** поставлені розділові знаки при прямій мові?

- 1) «А яке сьогодні свято?» – здивувалась Ганна.
- 2) «Мамо, питаю, – то льон цвіте?»
- 3) «А що, дітки? – питає бабуся. – Чого прийшли, мої соколята?»
- 4) «Три біди є в людині, – говорить українська народна мудрість, – це смерть, старість і погані діти».

A27 У якому словосполученні **не порушено** граматичну норму?

- 1) по вказівці директора
- 2) працювати по сумісництву
- 3) з багатьох причин
- 4) виконати по всіх правилах

Прочитайте текст і виконайте завдання A28–A30; B1–B8; C1

- 1) Любов виростає з дитинства.
- 2) Чарівне це слово знаємо змалечку, навчилися вимовляти його з-поміж перших слів і дорожити ним, як молитвою.
- 3) Але не пригадаємо тієї часиночки, коли воно вперше засяло в душі і наповнило її ясною хвилею тепла.
- 4) Бо чи ж дано запам'ятати ту благодатну мить, коли білими крилами чистоти війнула над нами коліскова, коли блиснуло в небі сонце і земля постелилася для найпершого кроку?

5) І тиха колисанка, і святий образ мами, і сонце в блакитному небі, і земля усе це дається як найдорожчий дарунок світу і приходять у життя непомітно, як являється у всій красі і силі добро і любов.

6) Усе ж таки настає та добра година, коли витворюється велике диво, – на чистих берегах дитинства враз виринає перший знак життя і на весь вік западає в небеса пам'яті.

7) Людина починається з любові. 8) А любов виростає з дитинства.

9) Виростає з лагідного дотику маминих рук і ласкавого слова, з тихої коліскової і веселки в небі, з квітки і вишні або яблуні під вікном, бо в квітці і дереві так багато добра до людини. 10) Торкнувшись цнотливої дитячої душі, воно впродовж цілого життя зоріє, як неопалима купина (За Я. Гояном).

A28 Яке речення найбільше відповідає головній думці тексту?

1) І тиха колисанка, і святий образ мами, і сонце в блакитному небі, і земля усе це дається як найдорожчий дарунок світу і приходять у життя непомітно, як являється у всій красі і силі добро і любов.

2) Усе ж таки настає та добра година, коли витворюється велике диво, – на чистих берегах дитинства враз виринає перший знак життя і на весь вік западає в небеса пам'яті.

3) Людина починається з любові.

4) Торкнувшись цнотливої дитячої душі, воно впродовж цілого життя зоріє, як неопалима купина.

A29 До якого типу мовлення належить поданий текст?

1) роздум

2) опис

3) розповідь

4) розповідь з елементами опису

A30 Яким способом зв'язку утворено словосполучення *виростає з дитинства* з першого речення?

1) узгодження

2) керування

3) прилягання

4) не є словосполученням

ЧАСТИНА 2

Під час виконання завдань цієї частини запишіть вашу відповідь у бланк

Відповідей №1 з правої сторони від номера завдання (B1 – B8), починаючи з першої клітинки. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці. Слова або числа при перерахуванні відокремлюйте комами. Кожну кому ставте в окрему клітинку. Пробіли не використовуються.

Відповіді до завдань B1 – B3 запишіть словами

B1 До якого стилю мовлення належить текст? Слово запишіть у початковій формі.

B2 З шостого (6) речення виписіть слово, у якому відбувається уподібнення приголосних звуків за способом творення.

B3 Виписіть з третього (3) речення вказівний займенник.

Відповіді до завдань B4 – B8 запишіть цифрами

B4 У дев'ятому (9) реченні знайдіть прийменники. Вкажіть їх кількість. Відповідь запишіть цифрою.

B5 Серед речень 5-10 знайдіть те, до складу якого входить відокремлена обставина, виражена дієприслівниковим зворотом. Запишіть номер цього речення.

B6 Серед речень 6-10 знайдіть складнопідрядне з підрядним реченням причини. Запишіть номер цього речення.

B7 Серед речень 2-7 знайдіть те, у якому пропущено тире після однорідних членів речення перед узагальнюючим словом. Запишіть номер цього речення.

Прочитайте уривок з рецензії, складеної до тексту, який ви аналізували, виконуючи завдання A28-A30, B1-B7. У цьому уривку розглядаються мовні особливості тексту. Деякі терміни, використані в рецензії, пропущені. Вставте на місці пропусків цифри, які відповідають номеру терміна зі списку. Якщо ви не знаєте, яка цифра зі списку повинна бути на місці пропуску, пишіть цифру 0.

Послідовність цифр у тому порядку, в якому вони записані вами у тексті рецензії на місці пропусків, запишіть у бланк відповідей №1 справа від номера завдання B8, починаючи з першої клітинки. Кожну цифру пишіть в окремій клітинці згідно з наведеними у бланку зразками. Цифри, які ви наводите, відділяйте комами. Кожну кому ставте в окрему клітинку. Пробіли не

використовуються.

В8 «Автор змушує читача задуматися про важливі для кожної людини цінності. Досягається це за допомогою тропів: _____ (*любов виростає* з першого речення), _____ (*чарівне слово* в другому реченні, *благодатна мить* в четвертому реченні), та синтаксичних засобів виразності: _____ (речення 4), _____ (речення 5, 9).

- 1) риторичне питання
- 2) ряди однорідних членів речення
- 3) епітет
- 4) антоніми
- 5) синоніми
- 6) метафора
- 7) порівняльний зворот
- 8) окличні речення
- 9) прості речення

ЧАСТИНА 3

Для відповіді до завдання цієї частини використовуйте бланк №2. Запишіть спочатку номер завдання С1, а потім напишіть твір.

С1 Напишіть твір-роздум на основі прочитаного тексту.

Сформулюйте позицію автора. Напишіть, чи погоджуєтесь з його точкою зору. Наведіть два-три переконливі докази, що найкраще аргументують Ваші міркування, спираючись на знання, життєвий досвід чи приклади з художньої літератури. **Сформулюйте** висновки.

Робота повинна бути написана з опорою на текст.

Обсяг твору – не менше 150 слів. Текст обсягом до 100 слів екзаменатори не перевірятимуть.

Робота, написана без опори на текст, не оцінюється.

Твір пишіть акуратно, розбірливим почерком.

Відповіді

	261 варіант
A1	2
A2	3
A3	3
A4	1
A5	2
A6	4
A7	4
A8	1
A9	3
A10	1
A11	4
A12	1
A13	2
A14	2
A15	1
A16	3
A17	1
A18	3
A19	4
A20	1
A21	4
A22	1
A23	3
A24	4
A25	2
A26	2
A27	3
A28	3
A29	1
A30	2

	261
B1	публіцистичний
B2	витворюється
B3	тієї
B4	7
B5	10
B6	9
B7	5
B8	6,3,1,2

Приклад твору

Кожна людина народжена для любові. Саме любов до ближнього робить людину гарною, сильною, доброю. Адже світ існує тільки завдяки їй.

Автор даного тексту порушує важливу філософську проблему: як виховати справжню людину, і вважає, що саме від материнського тепла, ласки, турботи проростає любов до людей, до землі, до праці. Я погоджуюсь з думкою автора і вважаю, що саме від материнської любові ми виростаємо з вмінням любити, або ми позбавлені цього почуття. Велика заслуга наших матерів у тому, що вони виховують у нас людяність.

На користь моєї думки є безліч прикладів з української літератури.

Так, у поезії Б. Олійника «Пісня про матір» найдорожча людина відходить в інший світ, але по собі залишає багато добрих справ, які потім будуть продовжувати її діти та внуки:

Посіяла людству літа свої літечка житом,

Прибрала планету, послала стежкам споришу,

Навчила дітей, як на світі по совісті жити,

Зітхнула полегко — і тихо пішла за межу.

В автобіографічній кіноповісті Олександра Довженка «Зачарована Десна» автор шанобливо говорить про людей, бачить їх щастя і красу в праці. Ось, наприклад, слова матері, які визначають тональність усього твору: «Нічого в світі так я не люблю, як саджати щонебудь в землю, щоб проізошло». Письменник не просто описує враження дитинства. Образи близьких малюються з шанобою і любов'ю, з гордістю за свій чесний і працьовитий рід, тобто робить наголос на всьому доброму, що запало в дитячу душу.

Отже, можна зробити висновок, могутня духовна сила виховання закладена в тому, що діти вчать дивитись на світ очима батьків, і від них значною мірою залежить, з якими духовними цінностями вони продовжуватимуть своє самостійне життя.